

MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI
KOMITET POLITYKI NAUKOWEJ

BM.WOG.002.5.2022
Dot. DN-WN.0773.1.2021.1.RM

Warszawa, 18 stycznia 2022 r.

Stanowisko Komitetu Polityki Naukowej
w sprawie *Planu działalności Narodowego Centrum Nauki na 2022 r.*

Na podstawie art. 340 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478, z późn zm.) Komitet Polityki Naukowej (KPN) pozytywnie opiniuje *Plan działalności Narodowego Centrum Nauki na 2022 r.*

Narodowe Centrum Nauki (NCN) jest uznaną międzynarodowo instytucją finansującą badania podstawowe, która przez dziesięć lat swojej działalności udowodniła, że możliwe jest stworzenie w Polsce podmiotu kierującego się rzetelnością i transparentnością przy ocenie wniosków o finansowanie badań naukowych. Pomimo różnego rodzaju wyzwań, związanych szczególnie z niewystarczającymi środkami przekazywanymi z budżetu Państwa, wykazuje się profesjonalizmem w procesach przyjmowania, oceny i rozliczania projektów naukowych, tak aby z jednej strony finansowane były projekty o najwyższym potencjale w poszczególnych dziedzinach nauki oraz z drugiej, przynoszące wymierne efekty w postaci publikacji oraz rozwoju karier naukowych, ze szczególnym uwzględnieniem młodych naukowców. W tym kontekście KPN bardzo docenia decyzję Ministra Edukacji i Nauki o przekazaniu w 2021 roku dodatkowych środków, co pozwoliło sfinansować większą liczbę wniosków. Pozytywny efekt tej decyzji powinien zachęcać do stałego zwiększenia budżetu NCN w kolejnych latach.

Odnosząc się do przedstawionego do opinii *Planu działalności Narodowego Centrum Nauki na 2022 rok*, KPN podkreśla jego kompleksowość i przejrzystość. Zawiera on wszystkie informacje jakie powinny znaleźć się w tego typu dokumencie. W szczególności pozytywnie należy ocenić następujące kierunki działań:

1. Umieędzynarodowienie działalności NCN w postaci konkursów z udziałem zagranicznych instytucji finansujących oraz pozyskiwania środków z budżetu UE.
2. Zwiększanie zakresu pozyskiwania recenzji od badaczy reprezentujących zagraniczne ośrodki naukowe.
3. Utrzymanie priorytetu otwartej konkurencji w procesie oceny wniosków, co ogranicza ryzyko wyboru projektów nie na podstawie ich jakości tylko innych czynników jak np. kryterium regionalnego czy tematycznego.
4. Kontynuowania polityki otwartego dostępu oraz upowszechniania zasad etycznych i zarządzania danymi jako kryteriów oceny wniosków.

5. Konsekwentną politykę kadrową. Wzrost zatrudnienia ma miejsce w merytorycznych komórkach NCN, co powinno pozwolić na bardziej sprawne działanie instytucji, szczególnie w obszarze kontaktów z beneficjentami oraz wnioskodawcami.

Jednocześnie KPN zgłasza następujące sugestie do ewentualnego uwzględnienia w działalności NCN w 2022 roku.

1. W działaniach promocyjnych wskazane jest skoncentrowanie się na upowszechnianiu wiedzy o konkursach organizowanych przez NCN poza Polską. Należy bowiem uznać, że NCN po dziesięciu latach funkcjonowania jest już na tyle dobrze rozpoznawalną instytucją w Polsce, że dotychczas prowadzone działania promocyjne w zakresie konkursów należy uznać za wystarczające. Wskazaniem wydaje się jednocześnie zrezygnowanie z ogłoszeń o konkursach w prasie codziennej. Konieczne jest natomiast rozszerzenie zapoczątkowanego kilka miesięcy temu procesu promowania efektów projektów jakie zostały sfinansowane przez NCN. Ponadto, w sprawozdaniu z działalności NCN powinny znaleźć się syntetyczne informacje o wynikach projektów w poszczególnych konkursach. Dane takie można łatwo pozyskać z raportów końcowych projektów.
2. Bardziej sprawne rozliczanie projektów. W sytuacji zgłaszania wniosków o uzupełnienie wyników projektu w kilka lat po jego zakończeniu, kierownik projektu staje przed wyzwaniem konieczności przygotowania publikacji w oparciu o niekatulane dane lub też może zaistnieć ryzyko publikowania wyników badań, które zostały już wcześniej zawarte w publikacjach. Maksymalny okres wydania decyzji o rozliczeniu projektu nie powinien przekraczać 12 miesięcy, a w wyjątkowych przypadkach 18 miesięcy, o ile nie zachodzą szczególne okoliczności związane z upowszechnieniem wyników projektu lub zastrzeżeniem patentowym.
3. Opracowanie i wdrożenie procedury przyjmowania odwołań od decyzji panelu, w sytuacji uprawdopodobnienia wydania decyzji na podstawie nierzetelnej recenzji. W tym kontekście konieczne jest kontynuowanie działań szkoleniowych dla recenzentów oraz nieprzyjmowania przez kierowników paneli recenzji nie spełniających wymogów rzetelności i merytoryczności.
4. Wyciągnięcie wniosków z dotychczasowej współpracy z innymi instytucjami finansującymi badania naukowe, w szczególności NAWA i NCBR. Współpraca taka w opinii KPN jest jak najbardziej wskazana i powinna być rozwijana. Jednocześnie konieczne jest uproszczenie wniosków grantowych oraz bardziej transparentne zasady realizacji wspólnych projektów. Przykładowo należy rozważyć czy komponent badawczy w konkursach NAWA „Polskie Powroty” i „Profesura NAWA” nie powinien być obowiązkowy i czy nie powinien stanowić elementu wniosku, a sam wniosek nie powinien być oceniany przez panel złożony z recenzentów wyłonionych wspólnie przez NCN i NAWA.

5. W części finansowej Planu widoczny jest duży wzrost wydatków majątkowych (nakłady na rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne i prawne). Wskazane byłoby zawarcie informacji z czego tak duży (prawie o 1 mln zł) wzrost wynika.

Przewodnicząca
Komitetu Polityki Naukowej

dr hab. Anna Machnikowska, prof. UG